

תורת הר שמואל

פרשת בהעלותך - תש"ע כניסת השבת: 7:02 צאת השבת: 8:20 רבנו תם: 8:55

פרשה מפורשת הרב דוד שרעבי

פרפראות הרב משה קליין

"בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה", "בהעלותך את הנרות" - עם ישראל נמצא בעליה רוחנית לקראת חג מתן תורה, עם סיום ההתהוות ממ"ט שערי טומאה וכניסתם לנו"ן שערי בינה.

הנרות מורכב מאותיות תורה והאות נו"ן באה לציין יציאה משערי טומאה וכניסה לנו"ן שערי בינה. "אל מול פני המנורה" סופי תיבות לילה, עם תום חשכת ליל הגלות, יאירו יבוא אור הגאולה לקראת שבעת האלף השביעי בהם יפתחו שערי תורה ובינה. הנרות כי נר ה' תורה אור. (המשב"א)

"וזה מעשה המנורה מקשה זהב" "שהראהו הקב"ה באצבע לפי שנתקשה בה" (רש"י), מדוע ה'ה קשה כל כך למשה לתפור את מעשה המנורה?

בדרך צחות: על המנורה נאמר "עד ירכה עד פרחה מקשה היא" ודורשי רשומות אמרו שזה סמל ואות לאחדות ישראל: שהטובים והרעים, החשובים והפחותים - כולם מקשה אחת" וזה התקשה משה להבין, איך עושים זאת. (ר' שלמה קלוגר)

"וזה מעשה המנורה מקשה זהב" האור החיים הק' מסביר שיש אומרים: שהמנורה גם לאחר שקבעו בה נרות, היתה מקשה אחת. יש מקום להוסיף שהרמז לכך טמון בפסוק עצמו, ראשית יש לשאול מדוע כפל הלשון של המילה "מקשה" "מקשה זהב עד ירכה עד פרחה, מקשה היא כמראה אשר הראה ה' "

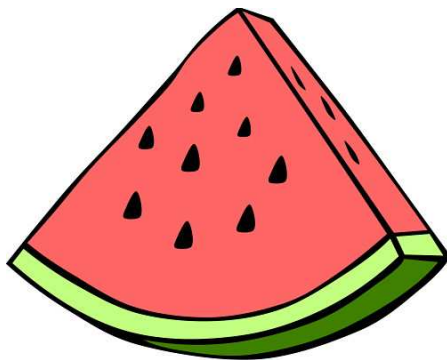
הרמז הוא במילה **מקשה** שהוא בגימטריא 445 **הראה** 211 וביחד 656.

קדומה של כל אות במילה **מקשה** יוצרת את המילה נרות בגימטריא 656 תוספת המילה **מקשה** שבפסוק באה לציין ש"נרות" הם חלק מה-מקשה. (המשב"א)

"על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו" מכאן רמז, שיזכור אדם ככל עניניו וככל פעולותיו את שם ה', ב"ה אי"ה ובעוהשי"ת. (השל"ה)

"ויחר אף ה' מאד ובעיני משה רע" "ויחר אף ה' מאד", למה, מפני ש"בעיני משה רע", שלא לימד בפעם הזאת זכות וסניגוריה על ישראל כדרכו בקודש תמיד, והרי הקב"ה משתוקק, כביכול, להמלצות טובות על ישראל.

כתוב בפרשה בפרק י"א - ויהי העם כמתאננים רע באזני ה' וישמע ה' ויחר אפו ותבער כם אש ה' ותאכל בקצה המחנה וכו', והאספסוף אשר בקרבם התאוה וישבו ויבכו גם בני ישראל ויאמרו מי יאכלנו בשר, (ואומר

רש"י שהאספסוף הם הערב רב שעלו עם בני ישראל ממצרים והם השפיעו גם על בני ישראל שיתלוננו כמו שכתוב בפסוק) זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם את הקשאים ואת האבטחים ואת החציר ואת הבצלים ואת השומים, ועתה נפשנו יבשה אין כל בלתי אל המן עניינו וכו', וישמע משה את העם בכה למשפחתיו איש לפתח אהלו ויחר אף ה' מאד ובעיני משה רע,

ויאמר משה אל ה' למה הרעת לעבדך ולמה לא מציתי חן בעיניך לשום את משא כל העם הזה עלי, האנכי הרייתי את כל העם הזה אם אנכי ילדתייהו כי תאמר אלי שאהו בחיך כאשר ישא האמן את הינק על האדמה אשר נשבעת לאבותיו וכו'.

הערב רב הם גרים שמשה רבינו רצה לצרף אותם לעם ישראל, גר צדק זה דבר מיוחד, גדולי עולם היו גרי צדק או בני גרים, כמו שמעיה ואבטליון, רבי עקיבא, עובדיה הנביא, רות המואביה, אבל גר שבא בגלל איזה סיבה מסויימת ושומר מצוות רק בהתחלה ואחר כך חוזר להרגלו, מה פתאום שאדם יחשוב שהאשה שהוא גייר תהיה יותר טובה לו לבניו ולעם ישראל יותר מהאנשים שקיבל משה רבינו?

היה ילד יהודי שהמצריים שמו בתוך הבנין במצרים בכדי להרוג אותו, ראה את זה משה ולא הבין למה, אמר לו הקב"ה משה תעשה מה שרצונך אך ודאי

מזל טוב ושפע ברכות למשפחת

הר **משה וינברג** הי"ו
על נישואי הבת
ענני הגפן בענני הגפן

משפט שלמה הרב שלמה כהן

המקרה:

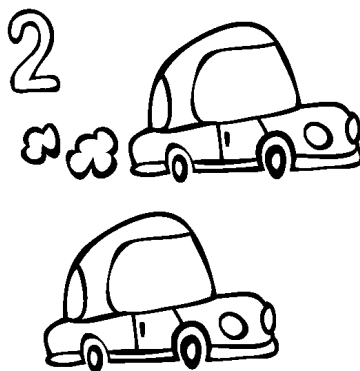
דני, הגר בירושלים, היה צריך לנסוע לארה"ב למספר שבועות, הוא לא ידע איך יוכל להסתדר שם מבחינת התחבורה עד ששמע שחברו הטוב מיקי, הגר בניו יורק, מתכוון להגיע לארץ באותה תקופה ולכן סיכם איתו שהוא דני ייתן לו את רכבו פה בארץ, ותמורת זאת מיקי ייתן לו להשתמש ברכבו שבארה"ב.

כמובן שכל אחד מהם סידר את הדרוש עם חברת הביטוח שלו, וביום המיועד עלו השניים על מטוסים כל אחד בדרכו וההחלפה יצאה לפועל.

כעבור שבוע צריך היה דני לשוב לארץ. הוא סיכם עם מיקי שישאיר את הרכב שלו עם ג'וש הנמצא בלייקווד והוא יעביר אותו למיקי לניו יורק כשיחזור.

אולם בזמן שהרכב היה אצל ג'וש אע"פ שהוא נעל אותו כהלכה הוא נגנב. למזלם כעבור כמה ימים שמע ג'וש ממשטרת ניו יורק שהרכב נמצא וכעת הוא חונה בחניית המשטרה, על מנת לקבלו יש לשלם אגרה בסך \$ 300.

ג'וש התקשר לדני שישלח לו את הכסף, ואז החל הויכוח מי האחראי. דני התקשר למיקי שהוא ישלח לג'וש את הכסף, מיקי התקשר לג'וש שישלם מכיון כי הרכב היה באחריותו כשנגנב ואם הוא פטור אז דני צריך

www.thecolor.com

שהקב"ה מנהיג את העולם וכל דבר יש לו את הסיבה, משה רבינו הוציא את הילד הזה מהקיר, מה קרה בסוף? כשנכנסו בני ישראל לארץ הילד הזה קראו לו מיכה, מיכה הקים עבודה זרה (פסל מיכה) ולקח את הנכד של משה רבינו בכדי שיהיה כהן לעבודה זרה!

וזה ילד יהודי, מה נאמר על ערב רב? רוב הצרות שהיו לעם ישראל במדבר ובמשך כל הדורות זה בגלל אנשים של ערב רב שמעורבים בתוך עם ישראל, ומה יחשוב אדם? שהוא יותר חכם ממה רבינו? הערב רב שהוא יוצר עכשיו יהיה כן טוב כי הוא חשקה נפשו בגויה או גויה נדבקה בו? האם ברור שהם גרי צדק באמת?!

דוד המלך בספר תהילים מתפלל הרבה על הצרות שיש לו ואיך שהקב"ה מציל אותו, מי עשה את רוב הצרות לדוד המלך? את רוב הצרות עשה אדם אחד ששמו היה "דואג האדומי", לפי אחד הפירושים קראו לו דואג האדומי כי הוא היה גר מארץ אדום, גר עמלקי, אדם זה היה הגאון הכי גדול בתורה בעם ישראל!

האדם הזה הוא שהוציא שם רע על דוד המלך שהוא מזרע פסול (מרות המואביה, רות היתה גרת צדק באמת), אדם זה גרם ששאל המלך יקנא בדוד ולכן ירדוף אחריו וינסה להורגו, דואג האדומי הוא זה ששחט עיר שלימה של כהנים! דואג האדומי הוא גם זה שגרם ששאל המלך ושלת בניו ימותו, כי דואג האדומי היה זה ששכנע את שאול שלא להרוג את כל עמלק, ולכן שאול נענש ולכן גם העמלקים קיימים עד היום, הכל בגלל אדם אחד ששמו היה דואג האדומי! הכל בגלל ערב רב! הכל בגלל האספסוף!

בתהלים (פרק ג' פסוק ב') דוד המלך צועק להקב"ה - "ה' מה רבו צרי רבים קמים עלי", "רב" זה מלשון גדול חשוב וחזק, אדם שיש לו גדולה מסוימת, ומסביר רש"י שדוד המלך מתפלל ואומר: רבים קמים עלי, בני אדם שגדולים בתורה, גדולים בחכמה, גדולים בעושר, גדולים בקומה (אנשים גבוהים), כגון שאול וילידי הרפה דואג ואחיתופל, דואג האדומי עשה את רוב הצרות לדוד המלך משיח ה'!

משפט שלמה - המשך

לשלם אבל מיקי בודאי פטור.

שלושתם הסכימו ללכת לבי"ד וסוכם שיעשו שיחת וועידה עם ביה"ד בירושלים למחרת בשעה 3 אחה"צ לפי שעון ישראל.

אולם "רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום". באותו הלילה במרתפי המאפייה הרוסית בניו יורק המאפיונרים רתחו מזעם על פלישתה של משטרת ניו יורק לתחומם, ועצירתו "הלא מוצדקת" של ראש המאפייה. ולכן ננקמה פלשו לתחת המשמרה ושרפו את מגרש החניה.....

מרכבו של מיקי לא נשאר זכר. המשמרה הודיעה שאין להם שום אחריות לרכב שנשאר מעל עשרים וארבע שעות מאז שעדכנו את הבעלים. והביטוח של מיקי הודיע שהפוליסה שלו אינה כוללת אחריות לשריפה.

במציאות החדשה שנוצרה, שיחת הוועידה עם ביה"ד בירושלים הייתה מעונה יותר מהמצופה. וכעת שאלתו של מיקי היא מי יפצה אותו על רכבו השרוף.

המענות:

מיקי מוען שדני או ג'וש חייבים בנזק. דני- כשואל על רכבו, וג'וש- כממלא מקומו. ובנוסף, אחד מהשניים היה צריך לשלם את שלוש מאות הדולרים ולפדות את הרכב לפני מה שקרה. ומשלא עשו כן הם פשעו ולכן הם האחראים להפסדו, מדין תחילתו בפשיעה וסופו באונס.

דני מוען שהוא שאל "בבעלים" ולכן היה פטור מגניבה ואפילו מפשיעה. ובכלל, הוא כבר מסר את הרכב לג'וש ומיקי הסכים לכך, לכן בכל מקרה הוא פטור לגמרי. וכמו כן, הוא לא היה קשור כלל לתשלום של שלוש מאות הדולרים ופדיון הרכב מהתחנה.

ג'וש מוען שהוא היה שומר חנם ולא קבל שום

תמורה עבור שמירתו, לכן הוא פטור מהגניבה. והוא הדין בפדיון הרכב, הוא לא צריך היה לשלם זאת מכיון, ואי אפשר למעון שפשע כאשר לא שילם, כי מי היה מאמין שבאותו לילה תתרחש נקמתה של המאפייה?

פסק-דין:

אי אפשר לחייב את דני או את ג'וש על אובדנו של הרכב. והאחריות לתשלום עבור פדיון הרכב מוטלת על מיקי, בעל הרכב.

הסבר:

מבואר בחו"מ ס' ש"מ סעיף א' שאם היה המשאיל במלאכתו של השואל בשעה שמשך הדבר השואל, אפילו נגנב או אבד בפשיעה-פטור. שנאמר "אם בעליו עימו לא ישלם". ואפילו אם השואל אמר למשאיל בשעה שהוא שואל את החפץ "השקיני מים", הוה שמירה בבעלים ופטור השואל מהכל.

ובסימן ש"ה סעיף ו' מבואר "שמור לי ואשמור לך", וברמ"א, י"א שה"ה השאילני ואשאלך, הרי זו שמירה בבעלים והשואל פטור מכל אחריות, מגזירת הכתוב שהבאנו לעיל.

ומבאר הסמ"ע כיוון שהמשאיל הוא במלאכתו השואל לשמור לו הכלי המושאל לו הוא עימו במלאכתו. והש"ך תמה, מדוע הדין השאילני ואשאלך מובא ברמ"א כ"א, ומוכיח שגם המחבר סובר כן.

לכן כיוון שמיקי היה שואל את רכבו של דני בזמן שהשאל לו את רכבו פטור דני מכל אחריות. אבל אפילו אם לא נאמר כן, כיוון שמיקי הודיע לדני שאינו צריך יותר לשאול את רכבו וסיכם עימו שישאיר אותו אצל ג'וש, מבואר בסימן ש"מ סעיף ח' שמאותו רגע שמסר הרכב

לג'וש הוא פטור מכל אחריות, וג'וש אינו חייב אלא כשומר חנם על הרכב. לכן פטור הוא מגניבה ואבירה ואין הוא חייב אלא בפשיעה.

ולכן כשהודיעה המשמרה שהרכב נמצא אצלה אין הוא חייב לשלם מכיון ולהוציא את הרכב. ניתן לדרוש ממנו למרוח ולהוציא את הרכב מהחניה אך לא להוציא את התשלום על כך מכיון, כמבואר מסימן ש"ג סעיף ח': רועה צאן שיכול להציל את הצאן מגנבים או מכל צרה אחרת ע"י שיקרא לרועים אחרים שיבואו לעזור, חייב, בין אם הוא שומר חנם או בין אם הוא שומר שכר. אולם אם הוא שומר חנם אינו צריך להציל אלא בחינם, ואם הרועים האחרים דורשים כסף אינו חייב לשלם להם אלא להציל הצאן בחינם. ורק אם הוא שומר שכר עליו להוציא את ההוצאות מכיון בכדי להציל את הצאן.

לכן כיוון שג'וש היה שומר חנם הוא לא היה חייב לשלם את ה- \$ 300 וכיוון שמיקי סרב לשלם הוא אינו חייב עוד.

אבל אם נאמר שהשארית של הרכב בחנייה של המשמרה הייתה פשיעה מצידו, היה אפשר לחייב אותו מדין "תחילתו בפשיעה וסופו באונס" (זוהי השריפה של המאפייה). וכמו שמבואר בחו"מ ס' רצ"א סעיף י"ד, אם השומר הניח את הפיקדון במקום שאינו ראוי לו ונגנב או אפילו נאנס, חייב מדין תחילתו בפשיעה וסופו באונס. אולם אינו נראה לומר שלהניח רכב בחניה של המשמרה, אפילו משמרת ניו יורק, הוא מעשה של פשיעה. לכן אין לחייב את ג'וש על שלא פדה את הרכב ועל שנשרף.

אם כן מיקי היה צריך לשלם את האגרה ולפדות את רכבו, וההפסד שקרה באונס הוא שלו לבדו, והשם ימלא את חסרונו.

דוד המלך מתפלל בתהלים (פרק ה' פסוק ז') - "תאבד דברי כזב איש דמים ומרמה יתעב ה'", מי זה אנשי דמים ומרמה? כותב רש"י: איש דמים ומרמה, זה עמלק וזרעו, והנה בפרק נ"ה גם כתוב אנשי דמים ומרמה, שכתוב בפסוק: "ואתה אלהים תורדם לבאר שחת אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם ואני אבטח בכך", ושם פירש"י שהפרק מדבר על דואג האדומי ואחיתופל!

ובן כגמרא מסכת סנהדרין דף ק"ו, אמר רבי יוחנן, דואג ואחיתופל לא חצו ימיהם, תניא נמי הכי אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם, כל שנתינו של דואג לא היו אלא שלשים וארבע ושל אחיתופל אינן אלא שלשים ושלש, הנה רואים שאנשי דמים ומרמה הם דואג ואחיתופל ולמה פירש רש"י בפרק ה' פסוק ז' שאיש דמים ומרמה זה עמלק וזרעו? **אלא** שבמדרש נחומא פרשת כי תצא כתוב, תני בשם ר' אלעאי שבועה נשבע הקב"ה ואמר ימיני ימיני כסאי כסאי אם יבאו גרים מכל אומות העולם אני מקבלן, וזרעו של עמלק איני מקבלן לעולם, אף דוד עשה כן שנאמר ויאמר דוד אל הנער המגיד אי מזה אתה ויאמר בן איש גר עמלקי אנכי, אמר רבי יצחק בנו של דואג האדומי היה, רואים שדואג האדומי היה גר עמלקי, ולכן כשדוד המלך התפלל על עמלק למעשה הוא התפלל גם נגד דואג האדומי אפילו שהוא כבר התגייר, בכל זאת היה בו טבע העמלקי!

בנביא שמואל (פרק ט"ז פסוק י"ח) מפורש ששאל המלך היתה לו רוח רעה, ויעצו לו ששאל יביא אדם שינגן לפניו כדי שתלך הרוח הרעה, וכתוב שם: "ויען אחד מהנערים ויאמר הנה ראיתי בן לוישי בית הלחמי ידע נגן וגבור חיל ואיש מלחמה ונכון דבר ואיש תאר וה' עמו", ובגמרא מסכת סנהדרין דף צ"ג כתוב, ויען אחד מהנערים (זה דואג האדומי כמו שמפורש שם בהמשך הגמרא) ויאמר הנה ראיתי בן לוישי בית הלחמי ידע נגן וגבור חיל ואיש מלחמה ונכון דבר ואיש תאר וה' עמו, ואמר רב יהודה אמר רב, כל הפסוק הזה לא אמרו דואג אלא בלשון הרע, ידע נגן שיודע לישאל, גבור שיודע להשיב וכו' וה' עמו שהלכה כמותו בכל מקום, בכולהו אמר להו יהונתן בני כמזהו, כיון דאמר ליה וה' עמו מילתא דבדידיה נמי לא הוה ביה חלש דעתיה ואיקניא ביה ע"כ, (זאת אומרת שדואג האדומי אמר על דוד המלך הרבה שבחים כדי ששאל המלך יקנא בו ואולי ירצה להורגו).

אז מי יחשיב את עצמו לחכם וגאון גדול שיבוא היום ויאמר שהוא לא עושה שום נזק לעם ישראל כי הגויה שלו היא תהיה טובה ויקרה! האם גויה באה להיות יהודיה בגלל שהיא מבינה את גדולתו ואמונתו של עם ישראל? אם היא באה כמו רות המואביה טוב, אבל אם לא אז מה? ומי יהיה השופט? האם האדם שמאוד רוצה את הקשר עם האשה שהתחבר עמה גם קודם הגירות הוא יהיה השופט? או "רב" בחוץ לארץ שיש עליו לחץ של אי נעימות?!

גם החשמונאים בימי בית שני חשבו במשך הזמן לצרף גרים לישראל, מה קרה בסוף? "גרים" אלה הם שהפילו אותם לבסוף וגרמו לכל העירוב הרב שהיה בעם ישראל ולכל הכלבול של סוף ימי בית שני, הורדוס העבד של בית חשמונאי הוא זה שהרג את בית חשמונאי!

למה יהודים אינם נוסעים בספינות עם רכבים לארצות רחוקות ויורדים מהספינה עם מגן דוד גדול כדי לגייר את האינדיאנים? הרי הנוצרים עשו זאת? אלא ברור שהיהודי אינו מחפש עוד אנשים לרשום למפלגה! אין שום ריווח בגיור אנשים שאין להם את ההשתוקקות והרצון העז להידבק בבוא העולם הוא היחיד, יהודי

יש לו מסורת מאבותיו בן אחר בן וכל גר צדק שמצטרף לעם ישראל נסמך על מסורת זו, הנוצרים באירופה היו פעם עובדי אלילים, כיצד הם נהפכו לנוצרים (עדיין עובדי אלילים)? היה קיסר רומי ששמו "קונסטנטין", הוא החליט בוקר אחד שכל המקומות שהוא כובש הוא מכריח את העמים להיות נוצרים, זאת אומרת שאם הוא היה מחליט שכולם יהיו "בודהה" אז כל אירופה זאת היתה דתם היום!

כתוב בישיעה (פרק ב' פסוק ו'), "כי נמשחת עמך בית יעקב כי מלאו מקדם ועננים כפלשתים ובילדי נכרים ישפיקו", וכותב רש"י, ובילדי נכרים ישפיקו, שהיו היהודים מתחתנים עם בנות עכו"ם ומתערבים בהם ויולדות להם ילדים ובהם הם מספיקים תמיד ומתעסקים ומתפרקין ונמרחים בהם וכו'.

בפרשת האזינו (פרק ל"ב פסוק י"ב) כתוב ה' בדד ינחנו ואין עמו אל נכר, ובתיקוני זוהר י"ח כתוב, "ה' בדד ינחנו דא יהא ביומי דמלכא משיחא דלא יהא פסולת בישראל", והביאור של דברי זוהר הם: שאין זוהר בא לומר שבתוך הקהל הנקראים ישראל יש ערוב של נכרים אשר אינם ישראל ולעתיד לבוא הקב"ה מברר את הישראל ומוציא את הללו שאינם ישראל, אלא הביאור הוא יותר מזה! שאומר זוהר שיש מי אשר בדין הוא נקרא ישראל ממש ובכל זאת יש ישראל אשר הם פסולת, וזה "ביומי דמלכא משיחא" לא יהא פסולת בישראל שהקב"ה יוציא את כל הפסולת, והוא שיש קהילות של יהודים בעולם אשר רב בהם הנישאים לבנות נכרים ומגיירים את הגויות בבית דין אשר נקראים בית דין של שומרי תורה, ויהיו הנכריות הללו שומרות מצוות פחות משלושים יום כימי הנפלים וחוזרות להרגלם, ובה נמצא הכלבול גדול שהרי נתגיירה האשה כדין וכעת לא ברור האם תהא נחשבת חלק מישראל אם לא, ונראה הם דברי זוהר שיש אשר נקראים ישראל ממש אלא שהם "פסולת", ולעתיד לבא ה' בדד ינחנו ואין עמו אל נכר, היינו ש"עמו" ממש תוך שמו שם ישראל יש אל נכר וזה יבורר לעתיד לבא.

(וראיתי בזה בראשית דף כ"ז ז"ל, ושכינתא לא שלמא עלה אילנא דסטרא אחרא דאנון ערב רב דאנון עץ הדעת טוב ורע ולא תקבל בה עוד טמא הדא הוא דכתיב ה' בדד ינחנו ואין עמו אל נכר, ובג"ד לא מקבלין גרים לימות המשיח ותהא שכינתא כגפנא דלא מקבלא נטעא ממינא אחרא וישראל יהון כל עץ נחמד למראה ויתחזר עליהו שופרא דאתמר ביה השליך משמים ארץ תפארת ישראל, עיי"ש היטב).

הרמב"ם בהלכות איסורי ביאה פרק י"ג כותב, ומפני זה אמרו חכמים קשים להם גרים לישראל כנגע צרעת שרובן חוזרין בשביל דבר ומטעין את ישראל, וקשה הדבר לפרוש מהם אחר שנתגייירו, צא ולמד מה אירע במדבר במעשה העגל ובקברות התאווה וכן רוב הנסיונות האספסוף היו בהן תחלה! עד כאן מדבריו.

אנו רוצים בית מקדש, אך צריך שנהיה ראויים לזה, נמחק מתוך לבנו את הערב רב והאספסוף הפרטי שיש לכל אדם בלבו ויעשנו מהור וקדוש וך ונקי, ואז נקבל את המנורה המהורה!

אדם שמנסה לערב תוך עם ישראל שוב "ערב רב" הרי הוא מרחיק את הזיכוך ופועל שארץ ישראל תרחק מבניה, הרי בכל הדורות תמיד היתה טענה שלא צירפו גרים סתם, אלא תמיד היה שיקול אנושי וכל מיני סיפורים אישיים נוגעים אל הלב, זה לא היה שונה מהיום, גם הערב רב שמשה העלה ממצרים (קודם מתן תורה), ובכל זאת בא סבל נוראי אחר כך לעם ישראל, יש הרבה דוגמאות מהרבה צוררי ישראל שהם היו צאצאים של נשואי תערובת או גירות מדומה, הרבה דוגמאות יש מסוף שנות 1800 אך אין כאן המקום להזכיר היסטוריה.

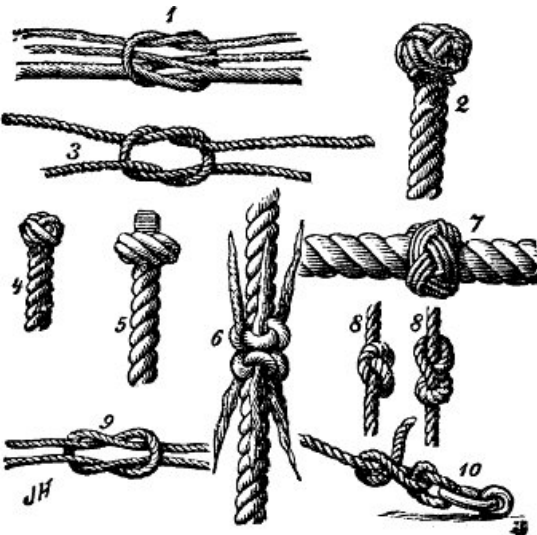

מלאכת קושר

שאלה: האם מותר בשבת לקשור נעליים? האם מותר להחיר קשר שנקשר במעות? האם מותר בשבת לקשור שקית אשפה כדי לזרוק אותה?

הקדמה למלאכת קושר: ע' ברמב"ם הל' עדות פ"ב ה"א ו"ל ראוהו קושר או מתיר בשבת צריכין להודיעו שזה חילול שבת מפני שרוב העם אינן יודעין זה עכ"ל. והובאה בשו"ע חו"מ סל"ד סכ"ד. ובגמ' מצינו שיש קשרים שאסור לקשור מדאורייתא, ויש קשרים שאינו אסור מדרבנן, ויש קשרים שמותר לכתחילה לעשות.

מח' רש"י ורמב"ם: יש מחלוקת רש"י ורמב"ם באיזה קשרים אסור לעשות מדאורייתא, ובאיזה מדרבנן, ובאיזה מותר לכתחילה. רש"י סבר שהכל

תלוי בכמה זמן הקשר עומד להתקיים. אם הוא עומד לזמן ארוך, אסור מדאורייתא. ואם אינו עומד לזמן ארוך, אינו אסור מדרבנן. ואם הוא עומד להתיר מיד בתוך יום, מותר לכתחילה.^(א) והרמב"ם סובר שתלוי בשני דברים, בסוג הקשר ובזמן הקשר. בסוג הקשר, לענין אם הוא מעשה אומן או מעשה הדיוט. וזמן הקשר, לענין אם הוא קשר של קיימא או אינו של קיימא. אם יש תרתי לרעותא (דהיינו שהוא מעשה אומן וגם של קיימא) הוי אסור מדאורייתא. ובהר"ק ריעותא (דהיינו הוא מעשה אומן או של קיימא) אינו אסור מדרבנן. ובתרתו לטיבותא (דהיינו שהוא מעשה הדיוט וגם אינו של קיימא) הוי מותר לכתחילה.

נפק"מ בין רש"י לרמב"ם: נמצא נפק"מ ביניהם לענין קשר שאינו של קיימא (שעומד להתיר בתוך יום) אבל הוא קשר של אומן. לפי רש"י הוא מותר לכתחילה, כיון שהוא קשר שאינו של קיימא. שלא איכפת לרש"י בין אם הוא קשר של אומן או קשר של הדיוט. אבל לפי הרמב"ם הוא אסור מדרבנן, כיון שהוא קשר אומן.^(ב)

דעת הש"ע ורמ"א: הש"ע בס' שו"מ פסק כדעת הרמב"ם. שאסור לקשור קשר של אומן אף אם הוא קשר שאינו של קיימא. אבל הרמ"א הביא דעת רש"י. מ"מ ע"ש שאף הרמ"א סבר שצריך להחמיר לדעת רש"י בצירור שרש"י יותר חמור מהרמב"ם.^(ג) עכ"פ בין לש"ע בין לרמ"א אסור לקשור קשר אומן אפילו אם כוונתו להתיר בתוך אותה יום.

גדר של קשר אומן: ע' ברמ"א שכתב שאין אנו בקיאים מהו נחשב כקשר של אומן, ולכן אסור לקשור שום קשר על גבי קשר שיש לחוש שזהו מעשה אומן. וכן אסור לקשור קשר אחד בראש החוט.^(ד) וע"ש במג"א שכתב שדווקא קשר ע"ג קשר אסור, אבל עניבה ע"ג קשר היינו קשר של הדיוט.^(ה) ועניבה היינו חיבור באופן שראשי החוטים עומדים במקומם, וקושרים אמצע של החוט. [ובמציאות, בכל עניבה, אם מושך בראשי החוטים, החוט נהפכו כמו בראשונה].

נעליים: עכ"פ יוצא מזה שמותר לקשור נעליים בשבת רק בעניבה ע"ג קשר, ורק אם כוונתו להתיר בתוך כ"ד שעות. שעניבה ע"ג קשר היינו קשר של הדיוט, ומותר לכתחילה לעשות קשר הדיוט אם אינו של קיימא. אבל אסור לקשור קשר על גבי קשר שהוא חשש מעשה אומן.^(ו)

שקית אשפה: קשר שעל גבי שקית אשפה, עומד להיות התקיים לעולם, ולכן דינה כקשר של קיימא. לפיכך אסור לקשור אותה אפילו בקשר של הדיוט (לרמב"ם הוא מדרבנן ולרש"י הוא מדאורייתא). ולכן אין לקשור אפילו בעניבה ע"ג קשר. אבל מותר לעשות עניבה ע"ג עניבה. שעניבה ע"ג עניבה אינו נחשב כקשר כלל, ולכן מותר לעשותה אפילו אם כוונתו להשאר ככה לעולם.^(ז)

קשר במעות: כל קשר שאסור לקשור אסור להתיר. אבל ע' במ"ב ס' שו"מ ססק"ג שהביא מהר"א שאם נקשר במעות שמותר להתיר. שאין קשר העשוי במעות דינו כקשר. ולכן מי שמצא שנעליים שלו נקשר מעצמו במשך היום, ועכשיו הוא קשר ע"ג קשר, דין הוא שמותר להתיר אותה קשר, כיון שקשר זה לא היה עשה בכוונה. אבל לכאורה כל זה הוא דוקא אם כוונתו מתחילה לעשות עניבה, ובמעות נקשר. אבל אם רגיל בחול לעשות קשר ע"ג קשר, ובשבת במעות עשה מה שרגיל בחול. אין זה נחשב כקשר של מעות, שהוא קשר בכוונה, רק שלא עשה במזיד (אלא הוא שוגג או מסעתק). ולכן אף אם הרגיש מיד לאחר שנקשר, מ"מ מה שעשה עשה, ואין להתיר הקשר.^(ח)

(א) ואם כוונתו להחיר בתוך השבוע, הוא מותר אחרונים אם זה נחשב כקשר של קיימא. ע' בצ"צ וצ"ח סק"א וצפמ"ג שס' וצמ"ז סק"ה וסק"ז ובהקדמתו לס' שו"מ. ועוד נפק"מ בין רש"י לרמב"ם הוא בקשר הדיוט שהוא של קיימא. שלפי רש"י הוא מדאורייתא ולפי הרמב"ם הוא מדרבנן. ונפק"מ לענין להקל במקום מלוא או לער. שכל קשר שאינו אסור אלא מדרבנן מותר במקום לער או במקום מלוא (רמ"א ס' שו"מ ס"א). ועוד נפק"מ ע' צפמ"ג מ"ז סק"א. (ג) ע' הערה שלפניו בלח"ה אופן שיעת רש"י יותר חמור. (ד) ע"ש ברמ"א ח"ל יש לחזק של להתיר שום קשר שהוא שני קשרים זה על זה דאין אלו בקיאים איזה מקרי קשר של אומן כו'. אם עשה קשר בראש אחד של חוט או משיחה דיוט כשני קשרים עכ"ל. (ה) מג"א סק"ג צ"ח השל"ג. וכן פסק צמ"ז סק"ב. (ו) וע' ברמ"א שכל קשר שאינו אסור מדרבנן יש להקל במקום לער. ולכן יש לדון לענין נעליים של ילדים שאם לא קושר אותם טוב מנלא שהולך להורים לחזור לקשור כמה פעמים ביום, ומנענע להם. אלא ע' צמ"ז סק"ג שאין להקל במקום לער אלא כי אי אפשר צמ"ז אחר. ולכן שפיר יש עשה לקנות לילדים נעליים צלי שרוכים, אלא נעליים שנקשר צ"ח לכר. (ז) מג"א סק"ג וצ"ח סק"ז וצ"ח סק"ב. שאין זה שם קשר כלל. לכאורה הסבירה הוא שאין זה לורת קשר. אלא דומה כעין חיבור ע"י שימת אצן על גבי שני חוטים כדי לחברם. (ח) ואין לחשוב שיכול לתקן מעשיו מה שקשר במעות ע"י להתיר הקשר במהירות מיד שהרגיש הגעש, שאין זה תיקון כלל, אלא אדרבה לא צלזל שקשר בשוגג אלא עכשיו רוצה לעצור גם במלאכת ימית.

שבת

שחרית: 8:15

תהלים בנים: 12:00

על ידי משפחת זכאי - בבית הכנסת

תהלים בנות: 1:15

על ידי משפחת נחמני - בביתם

שיעור בהלכות שבת: 5:45

הרב דוד שרעבי

מנחה: 6:30

חול

שחרית: 6:15

מנחה: 20 דקות לפני השקיעה

דף יומי: 20:15

הרב יצחק אלקיים

כולל ערב: 20:15

ערבית: 21:15

כולל ערב ממשיך עד: 22:00